

SHORT COMMUNICATIONS

DE STICHTING VAN EEN MIJNMUSEUM, EEN URGENTE ZAAK

Ir. C.E.P.M. RAEDTS

Bij gelegenheid van de jaarvergadering van het Sociaal Historisch Centrum in Limburg werden enige fragmenten vertoond uit de Staatsmijnenfilm van 1952 en uit de jubileumfilm van de R.K. Mijnwerkersbond, opgenomen bij gelegenheid van haar 50-jarig bestaan. Deze toonden aan hoe deze nog vrij recente opnamen van de limburgse mijnbouw reeds geschiedenis zijn. Met hoeveel te meer zorg moet dan ook gewaakt worden dat alles wat op het ontstaan, wording, opbloei, organisatie en techniek nog te achterhalen is, verzameld en bijeengebracht wordt.

Het is laat maar nog niet te laat, al zal het weergeven van de technische ontwikkeling van handbedrijf naar de volledig gemechaniseerde pijler niet meer mogelijk zijn. De mogelijkheden die het Bergbaumuseum van Bochum en het Science Museum in Londen gehad en benut hebben, zijn nu eenmaal niet meer aanwezig. Toch is er nog voldoende materiaal bijeen te brengen om een interessante verzameling op te bouwen. Een stimulerend voorbeeld vormt het Zuiderzeemuseum in Enkhuizen. Het is echter vijf voor twaalf. Wat is de situatie:

In december 1968 werd door de voorzitter van het Stads-gewest Oostelijk Mijngedebied een werkgroep "Mijnmuseum" geïnstalleerd. De werkgroep kreeg tot taak een advies uit te brengen over de doelstelling, de opzet, de omvang en de plaats van een mijnmuseum, over de wijze waarop de uitbouw en de exploitatie gefinancierd kan worden en over de juridische vorm waarin de oprichting en het beheer kan plaatsvinden. Het Stads-gewest Oostelijk Mijngedebied kwam tot dit initiatief omdat het van oordeel was dat de mijnindustrie in talrijke opzichten een zodanig sterk stempel op de ontwikkeling van de streek heeft gedrukt, dat de herinnering hieraan zowel voor de huidige als de toekomstige generatie bewaard moet blijven. Daar alle gewesten in deze ontwikkeling betrokken zijn geweest, was het Stads-gewest de aangewezen organisatie om een gebundelde aanpak te bevorderen.

In februari 1969 bracht deze werkgroep een eerste interim-rapport uit. In dit rapport kwam de mening naar voren, dat naast de *conserverende* en de *educatieve* functie van een mijnmuseum, vooral ook de *recreatieve* functie geaccentueerd zou moeten worden. Dit vooral met het oog op de

verwachting dat de publieke belangstelling voor het conserverende en educatieve met het voortschrijden der jaren zal dalen. Om die reden was nagegaan in hoeverre het praktisch uitvoerbaar zou zijn om zowel boven- als ondergronds, een deel van een bestaand mijnbedrijf als museum te laten fungeren. Daarbij was het oog gevallen op het complex van de Domaniale Mijn te Kerkrade, waar in principe de mogelijkheid bestond tot het inrichten van een modelmijn. Uit het daarna gevoerde overleg bleek echter dat, gezien het huidige en vooral ook het toekomstige vraagstuk van het water-vrijhouden, noch in de Domaniale Mijn, noch in andere mijnen een ondergronds gedeelte permanent als mijnmuseum bruikbaar was te maken. Noodgedwongen moest de werkgroep deze aanvankelijke gedachte dan ook opgeven.

In het tweede interim-rapport, dat de werkgroep begin 1970 aanbood, is voor het recreatieve aspect meer gezocht naar een combinatie van aantrekkelijke punten. Daarbij gingen de gedachten uit naar het complex van de mijn Wilhelmina, waar de steenberg — volgens de huidige inzichten — kan worden opgenomen in het natuurgebied van het Streythagerdal, waar de bekende botanische tuin is gelegen en waar bovendien een leermijn aanwezig is, zodat een weergave van de situatie ondergronds toch nog tot de mogelijkheden zou blijven behoren. De werkgroep zag de positie van het mijnmuseum in Bochum (West-Duitsland) als uniek en meende dan ook dat het museum zich tot de *Mijnbouw in Limburg* dient te beperken. In die gedachte stelde men zich voor dat het museum uit een viertal afdelingen zou bestaan:

- een mijnbouw-technische afdeling, die de technische ontwikkeling van de mijnbouw toont en die geheel of gedeeltelijk "ondergronds" zou kunnen worden ondergebracht;
- een geologische afdeling;
- een mijnbouw-historische afdeling, die zowel de opkomst als het verdwijnen van de mijnindustrie vastlegt; en
- een sociaal-culturele afdeling, die een overzicht geeft van de invloed van de mijnindustrie op het maatschappelijk leven (bv. de muziek, schilderkunst, sages, dialect, verenigingsleven, stedelijke ontwikkeling etc.).

Om een eerste aanzet mogelijk te maken stelde de raad

van het Stadsgewest Oostelijk Mijngebied voor 1970 en 1972 telkens een bedrag van f 10.000,— beschikbaar, terwijl tevens een Stichting in het leven werd geroepen die zich met de oprichting, de exploitatie en de uitbouw van het museum diende te belasten.

De omstandigheid doet zich voor dat op korte termijn op het complex van de Staatsmijn Wilhelmina een gebouw vrijkomt dat zeer geschikt is voor de huisvesting van het museum. Het tijdstip is dan ook aangebroken om over te gaan tot de concretisering van de plannen. Volgens een zeer globale kostenraming zijn hiermede de volgende kapitaals-uitgaven gemoeid:

	ca. f
aanschaf vitrines, enige verbouwingen etc.	
van de museumruimte	50.000
gereed maken leermijn	800.000
totaal	850.000

Als jaarlijks terugkomende lasten kunnen genoemd worden:

huur gebouw	45.000
vergoeding part-time kracht	10.000
collectionering	5.000
afschrijving kap. uitgaven (15 jaar)	55.000
aanschaf collecties	5.000
diversen (schoonmaak, verlichting, adm. kosten)	10.000
totaal	130.000

Het probleem waarvoor de genoemde Stichting staat is nu het verkrijgen van de nodige geldmiddelen. Ofschoon de bedragen waar het om gaat op het eerste gezicht vrij hoog lijken, wil het toch voorkomen dat indien alle instanties die met deze materie te maken hebben hun deel bijdragen, de gedeelde last wel te dragen is. Indien rijk, provincie, de mijn gemeenten, de industrie, vakorganisaties en verenigingen de helpende hand bieden moet het plan verwezenlijkt kunnen worden.

De Stichting is diligent en door de geldelijke steun van Stadsgewestgemeenten reeds doende om bij een mijnsluiting met hulp van de mijnonderneming materiaal te verzamelen en bijeen te brengen en op te slaan om te voorkomen dat het verloren gaat. Samen met de unieke verzameling op geologisch gebied, bijeengebracht door het Bureau te Heerlen van de Rijks Geologische Dienst, kan een voor Nederland uniek geheel worden opgebouwd.

Dit geheel wordt gecompleteerd door het bijeenbrengen, bewaren en verzorgen van vrijkomende archieven bij het rijksarchief, het Sociaal Historisch Centrum en het Oudheidkundig Museum te Heerlen. Belangrijke gegevens van reeds gesloten bedrijven en opgeheven vakbonden zijn bij deze instituten reeds aanwezig, maar ook hier door gebrek aan middelen nog niet geordend.

Niet minder belangrijk is het initiatief van een werkgroep, uitgaande van de Afd. Limburg van het K.N.G.M.G. die doende is mijnbouwtechnische en andere publicaties die in de loop der jaren over de limburgse mijnen verschenen zijn, bijeen te brengen.

Er is alle reden voor om de stempel die de mijnindustrie gedurende meer dan 70 jaar op Zuid-Limburg heeft gedrukt, voor de toekomst in een museum in een goed geordende documentatie vast te leggen. Het feit dat de limburgse kolen in twee wereldoorlogen de nederlandse economie gered hebben is aanleiding genoeg om dit werk dat de regio alleen niet kan volbrengen, tot een nederlandse zaak te maken.

Naschrift

Na het concipiëren van dit artikel vond een bespreking plaats met de Directie der Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg. Hierbij werd een niet onbelangrijke steun in de stichtingskosten in het vooruitzicht gesteld. Een daarbij besproken alternatiefplan moet nog aan het Stichtingsbestuur "Mijnmuseum" en het Bestuur Stadsgewest Oostelijk Mijngebied voorgelegd worden.